

Svetlana Makarovič

PEKARNA MIŠMAŠ

Ilustriral Gorazd Vahen

Zbirka SVETLANOVČKI
Urednica Irena Matko Lukan

Svetlana Makarovič
PEKARNA MIŠMAŠ

Prvič izšlo leta 1997
Peti ponatis

Ilustriral in opremil Gorazd Vahen
Likovno uredil Pavle Učakar
Tehnično uredil Matej Nemec
Mladinska knjiga Založba, d. d., Ljubljana 2013
Predsednik uprave Peter Tomšič
Glavni urednik Bojan Švigelj
Natisnila tiskarna Florjančič tisk, d. o. o.
© Mladinska knjiga Založba, d. d., Ljubljana 1997, 2013
Naklada 2500 izvodov

inv. št. 000011984/2016

Vse informacije o knjigah Založbe Mladinska knjiga
lahko dobite tudi na internetu: www.emka.si

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-93-34
087.5

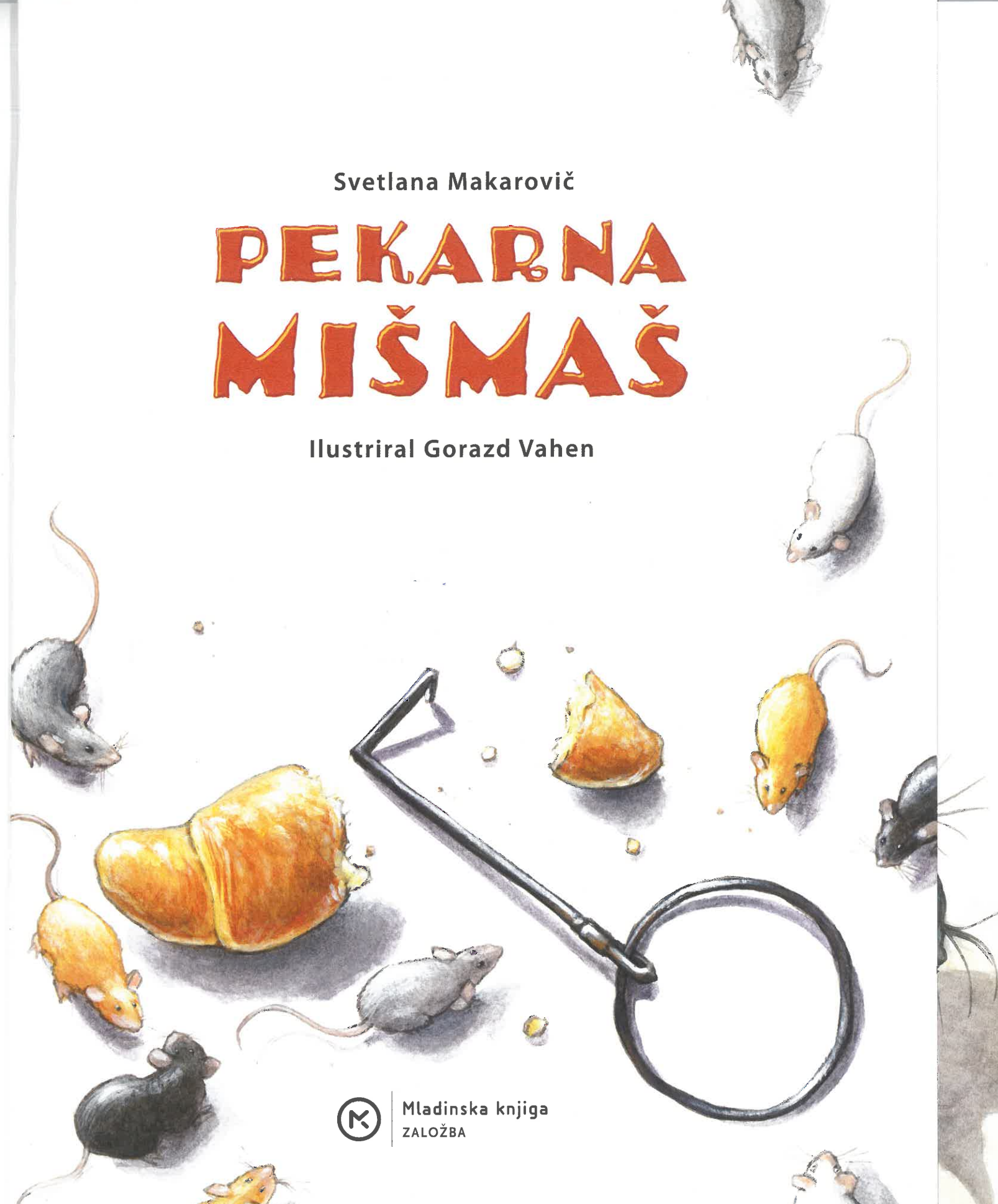
MAKAROVIČ, Svetlana
Pekarna Mišmaš / Svetlana Makarovič ; ilustriral Gorazd Vahen.
– 5. ponatis. – Ljubljana : Mladinska knjiga, 2013. – (Zbirka Svetlanovčki)

ISBN 978-86-11-14917-2
270448640

Brez pisnega dovoljenja Založbe je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnem koli obsegu ali postopku, hkrati s fotokopiranjem, tiskanjem ali shranitvijo v elektronski obliki, v okviru določil Zakona o avtorski in sorodnih pravicah.

Svetlana Makarovič
**PEKARNA
MIŠMAŠ**

Ilustriral Gorazd Vahen

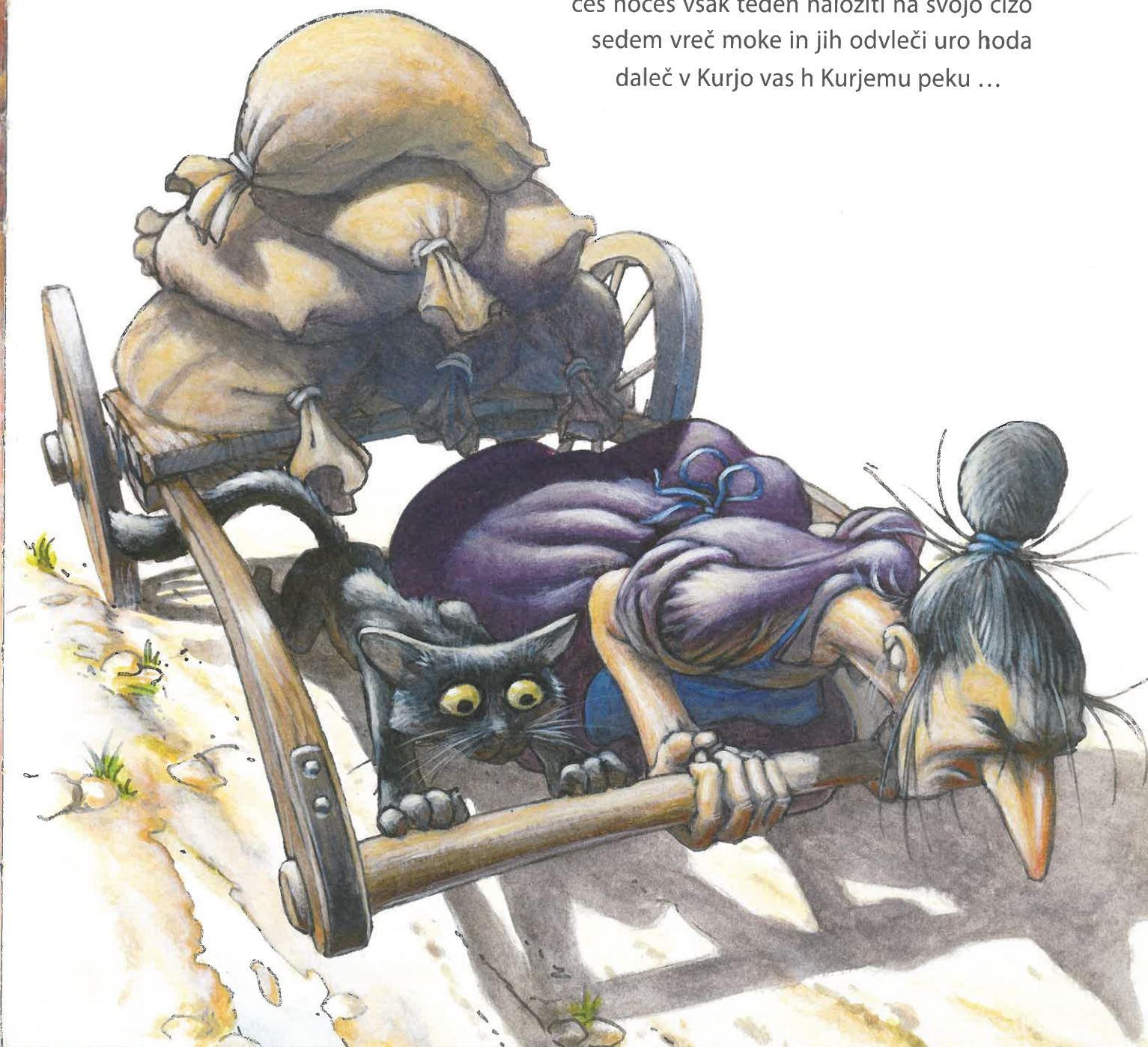

Mladinska knjiga
ZALOŽBA

Prav na koncu Mišje vasi je stala nekoč lepa, stara hiša. Nad njenimi vrati je visel napis: PEKARNA MIŠMAŠ. Že navsezgodaj zjutraj je po vsej vasi neznan-sko lepo dišalo po svežem kruhu, tako da so se vašani kar sami od sebe pre-bujali, se umivali pri bistrem studencu in se zbirali prek pekarno. Vsak dan se je začel s sedmimi vrstami na moč okusnega kruha: hlebi črnega, domačega kmečkega kruha iz dišeče ržene moke, zamešenega z drobnimi zrnici kumi-ne, majhni, hrustljivo zapečeni ječmenovi hlebčki, koruzne štručke z gladko rjavo skorjico, ajdov zmesni kruh, zamešen enkrat z orehi, drugič z makom, pa najrazličnejše belo pecivo – od rogljičkov do drobnih štručk in žemljic ... Pa seveda ko sneg bel in ko dih rahel, visoko vzhajan mlečni kruh s kronico iz pletenih testenih kitk. Ob sobotah pa še zmeraj drugačno presenečenje za vaške otroke: slane preste pa medenjaki pa piškoti pa masleni kolački z orehovim nadevom pa marmeladni venčki pa cimetove paličice, ki so se kar topile v ustih ...

Pek Mišmaš je bil kaj nenavaden človek. Nihče ni vedel, odkod se je vzel, govoril je malo, z nikomer se ni družil in nikoli ni stopil v tujo hišo, pa če so ga še tako vabili. Temne, živahne oči je imel, pa brčice, pod katerimi mu je vedno igral nasmešek – na vso moč je bil podoben škratu – in čisto lahko, da je to tudi zares bil.

Vsak mesec je Mišmaš kupil od vaške mlinarice Jedrt tri majhne vrečice moke in nič več. Nikomur ni šlo v glavo, kako je mogoče, da iz tako malo moke napeče toliko dobrega kruha – ampak Mišmaš se je samo nagajivo nasmihal, kadar so ga spraševali o tem. Nazadnje so se ljudje nekako spri-jznili s tem, da je Mišmaševa peka pač njegova stvar in nikogar drugega – le mlinarici Jedrt, skupulji in opravljivki, radovednost ni dala miru. Pa tudi zavist ne! Sploh pa je kuhala zamero na Mišmaša tudi zato, ker ni pa ni hotel kupiti od nje več ko tiste tri bore vrečice moke in je zato morala ho-češ nočeš vsak teden naložiti na svojo cizo sedem vreč moke in jih odvreči uro hoda daleč v Kurjo vas h Kurjemu peku ...

Kurji pek – no, ta je bil pa čisto druge baže kot Mišmaš! Porabil je ogromno moke, kruha je napekel pa čisto malo, in še ta je bil težak, lepljiv in komajda užiten, pa še po kurjekih je smrdel! Zato so vaščani Kurje vasi raje hodili v Mišjo vas nakupovat Mišmašev kruh. Si lahko mislite, kako je bil zato Kurji pek gorak Mišmašu! Po ves dan je posedal pred svojo razpadajočo pekarno, se čohal z umazanimi prsti po glavi in razmišljal, kako bi mu škodoval. Bil pa je tudi precej kratke pameti in tako se ni in ni mogel domisliti nič pravega. Okoli njega pa so stopicale in rahtale njegove kokoši, prav tako neumne in hudobne kot on sam.

Nekega dne, ko sta mlinarica Jedrt in njen črni maček privlekla po prašni cesti škripajočo cizo, naloženo z vrečami moke, v Kurjo vas, je bil Kurji pek že ves nasršen – skorajda mu je bilo že moke zmanjkalo.

»Kod pa hodita tako dolgo,« ju je nahrulil namesto pozdrava.

»I, kaj morem, ko je pa ta peklenski maček tako len,« se je izgovarjala Jedrt. »Sploh pa je vsega kriv Mišmaš.«

»Res, Mišmaš je najina nesreča,« je vzdihnil Kurji pek. »Ampak, poslušaj, Jedrt, mar ne bi mogla nekako poizvedeti, kako peče kruh?«

»Le kako,« je natak njeno menila Jedrt. »Že dostikrat sem vohljala tam okoli, pa je bilo vse temno in tiho. Vrata v pekarno so zmeraj zapahnjena – le kako naj bi se splazila noter?«

»Najbrž peče v kleti. Glej, tukaj imaš tole kljuko. Z njo lahko odrineš zapah z zunanje strani, takole ... Si razumela?«

»Jej, to pa to,« je bila Jedrt koj pripravljena.

Še istega večera, ko se je bilo dodobra stemnilo, se je Jedrt priplazila pred Mišmaševo pekarno. Težka hrastova vrata so bila seveda zapahnjena, ampak da boste vedeli, za babji firbec ni noben zapah dovolj močan ... Jedrt si je pomagala s kljuko Kurjega peka, poskušala je tako dolgo, dokler se ji ni posrečilo odriniti zapaha na vratih. Potlej se je zmuznila v vežo pa po stopnicah v klet ...

To, kar je Jedrt zagledala skozi ključavnico na železnih kletnih vratih, ji je dodobra zaprlo sapo! Klet je bila velika podzemna dvorana s kamnitimi stenami, na policah so stale vreče moke, zdroba, soli, sladkorja, vrči z mlekom in smetano, zavitki kvasa, vrečice z dišavami ... Na sredi dvorane so stala tri korita za testo, pa sita in košare, kamnite skledе in možnarji, zadaj pa je žarela velika, stara krušna peč! In po dvorani je mrgolelo raznobarvnih mišk! Ene so prinašale moko in jo sipale v korita, druge postavljale kvas, tretje razpihovale ogenj, četrte nosile olje, sol, kumino, vodo – potem so si umile tačice in začele bliskovito mesiti testo. Črne miške so mesile testo za domači črni kruh – tefete-tefete! Sive so iz ječmenove moke brž zamesile testo za ječmenove hlebčke – tifti-taf, tifti-taf! Rumene miške s koruzno moko – tufi-taf, tufi-taf! Truma srebrnkastih mišk je mesila ajdovo testo z orehi – tuf-tafata, tuf-tafata! V skledo, prt, vzhajat! Mišji mladički so delali pecivo za otroke – tiftitip-tap! Mojster Mišmaš, glej jo, tatico, rep je namočila v med in ga obliznila! Oho, kaj pa ti, ki skledo ližeš? Mir, miške, prepir pokvari najboljšo peko, ker se kruh boji vzhajati, če sliši hude besede ... Mlečni kruh je na vrsti! Presejati, pogreti, brž! Je peč zadosti vroča? Hu, to puhti! Joj, Mišmaš, brčice sem si osmodila ...

Dovolj sem videla, si je rekla Jedrt in se splazila domov.

Miške so vzhajani kruh položile na loparje in ga porinile v peč.

Tedaj je stara ura na steni pekarnice udarila polnoč. Mišmaš se je pomenljivo ozrl po dvorani in z roko zarisal v zrak velik krog. In glej: hipoma so zagoreli veliki pisani lestenci, zaigrala je godba, miške pa so se spremenile v ljubke majhne ljudi, oblečene v slavnostna oblačila iz svile, brokata, žameta in z zlatom pretkanega platna. Povsod je bilo polno cvetja v prelepih kristalnih vazah, na mizi pa so bile najrazličnejše jedi in sadje, staro vino pa se je iskriло v kozarcih. Mišmaš je sedel sredi dvorane na žametnem prestolu in se skromno nasmihal, razigrani človečki pa so navdušeno vzkli-

kali: »Naj živi Mišmaš, naš prijatelj in kralj! Naj živi dober kruh, naj živi vse dobro!« Mali gospodje so zaplesali z malimi damami, ki so se razburjeno pahljale z drobcenimi pahljačami iz svilenega sivega puha, vriskali so in si nazdravljali in sploh so bili najbolj razigrana družina, kar jih je kdaj bilo. Potem so posedli okoli Mišmaševega prestola, da bi se pogovarjali o eni najlepših stvari na svetu – o kruhu. Pripovedovali so si zgodbe in pravljice o kruhu, peli pesmi o kruhu, si zastavljali uganke o kruhu in razpravljali o tem, ali bi se dalo narediti še boljši kruh, kot ga peče pekarna Mišmaš. In govorili so o tem, kako so pekli kruh ljudje pred več kot tisoč leti ...

Medtem je Jedrt v mlinu prebudila mačka in ga odnesla pred vrata pekarnice.

»Tule, skozi linico se splazi, pa brž, mu je pošepetala, pa dol po stopnicah v klet. Pod vrati lahko smukneš noter. Tam je polno miši, veš, in ko boš notri, moraš vse požreti!«

Maček je ubogal, se splazil v dvorano – in ostrmel. »Kje so pa miši,« je zavpil, ko je zagledal male dame in gospode v pisanih oblekah. Ti so se v strahu razbežali, Mišmaš pa je vzel mačka v naročje, mu ponudil jesti – in muc mu je takoj zaupal. Vse mu je povedal, kako ga je Jedrt naščuvala na miši, kako surovo ravna z njim – vse mu je povedal in potožil.

»Glej, muc,« je rekel Mišmaš, »če nam obljubiš, da ne boš nikoli več lovil mišk, si lahko naš stalni gost in prijatelj. Kajti ti mali ljudje, ki jih vidiš okoli sebe, so starodavno ljudstvo. Zakleti so v miši, razen vsako noč od polnoči do ene. Zato nikoli ne veš, če ni miška, ki bi jo ti ujel, ravno ena izmed njih. No, kaj praviš?«

»Seveda, je zavpil maček, seveda bom pustil miši pri miru, samo naj ostane pri vas! Jedrt pa naj kar sama je svoj kisli močnik!«

Odbila je ena. Slavnostna dvorana se je spet spremenila v navadno pekarno, miške so se utrujeno pretegovale in zehale ... Iz peči je dišalo po sveže pečenem kruhu. Skupaj so ga znosili v prodajalno in odšli spat ...

Zjutraj je bila mlinarica Jedrt prva pokonci.
Postavila se je pred pekarno in čakala na vaščane.

»En orehov roglič, prosim,« je rekla. Mišmaš ji je dal roglič in se obrnil k naslednjemu kupcu. Zdaj pa je Jedrt zavreščala na ves glas:

»V rogliču je mišja dlaka, Mišmaš! Kako to!«

Mišmaš jo je osuplo pogledal.

»To ni mogoče,« je rekel.

»Kako da ni mogoče? Ti že veš, zakaj je mogoče! Ljudje, glejte! V rogliču je mišja dlaka!«

Vaščani so se zgrnili okoli Jedrt.

»Pokaži, kakšna dlaka?« je vprašala soseda.

»Oh, mi je že padla na tla,« je rekla Jedrt, »pa saj je vseeno, mišja dlaka je bila!«

»Kako pa veš, da je bila mišja?« se je vmešala druga soseda.

»Haha, kako vem? Vprašajte Mišmaša, ali je bila mišja ali ne!«

Mišmaš je gledal ježno in žalostno obenem. Babnica Jedrt je odkrila njegovo skrivnost.

Neki vaščan se je razjezil:

»Prava reč, zaradi ene dlake! Mišmašev kruh je najboljši daleč naokrog in konec. Gospod Mišmaš, prosim pet kilogramov kruha zame!«

Jezična Jedrt pa ni odnehala:

»Povedala vam bom, kako peče tale gospod Mišmaš svoj kruh! Miši mu ga pečejo! Coprnik je, vam pravim! To je zacopran kruh!«

Ljudje so onemeli, potem pa planili v smeh.

»Babnica je ponorela, blede se ji,« so govorili, »spravite jo stran!«

»Videla sem, sama sem videla, je vpila Jedrt, to sploh niso navadne miši, vse je zacoprano tam doli!«

»Jedrt, zberi se,« ji je prigovarjala soseda, »ali veš, kaj govoriš?«

»Vem, vem,« je kričala Jedrt, »kar pojdite pogledat tja dol, pa boste videli, da ne lažem. Zacopran kruh kupujete, ljudje!«

Pa je vaščane začela stvar zanimati in poklicali so župana.

»Pozdravljeni, gospod Mišmaš,« je rekel župan, »kaj pa je narobe?«

Mišmaš je bil tako žalosten, da so mu brki viseli čisto navzdol.

»Kar tistole Jedrt vprašajte,« je tiho rekel in se ni hotel več pogovarjati.

»Jedrt je hudobna in zmešana,« je ugovarjal vaščan, ki je kupil pet kilogramov kruha. »Izmišljuje si nekakšne neumnosti o miših, ki da našemu peku pečejo kruh, in o nekakšnih čarovnijah.«

Ko je župan zvedel, za kaj gre, se je najprej smejal, saj ni verjel, da bi bilo kaj takega mogoče – malo pa je tudi njega zanimalo, kako neki Mišmaš peče brez pomočnikov tako dober kruh. Zato je predlagal:

»Če dovolite, Mišmaš, bi si nocoj ogledali vaše delo.«

Mišmaš je molčal, sploh ni hotel govoriti.

»Kdor molči, pritrdi,« je rekel župan, »torej na svidenje nocoj!«

Ljudje so se razšli in ves dan govorili o Mišmašu in njegovem kruhu. Nekateri so zgodbi stare Jedrt verjeli, drugi ne, vsi pa so bili radovedni, kakšna je Mišmaševa pekarna.

O mraku so se vsi zbrali pred pekarno. Župan je potrkal na vrata. Nihče se ni oglasil. Župan je potrkal vnovič.

Vse je bilo tiho. Vaščane je zaskrbelo. Da se ni Mišmašu kaj zgodilo? Nekaj časa so zaman trkali, potem pa so se odločili, da vdoro vrata.

Ampak ko so prišli v vežo, je bilo vse prazno. Videli so kamnite stopnice, ki so vodile v klet, toda stopnice so bile prekrите z debelo plastjo prahu in prepredene s starimi pajčevinami.

Šli so v klet in vdrli v kletno dvorano. Bila je prazna, polna prahu in ogromnih, prastarih pajčevin. Videti je bilo, da tukaj že leta ni bilo nikogar, vse pajčevine so bile cele, v prahu na tleh pa nobene stopinje, nobenega sledu.

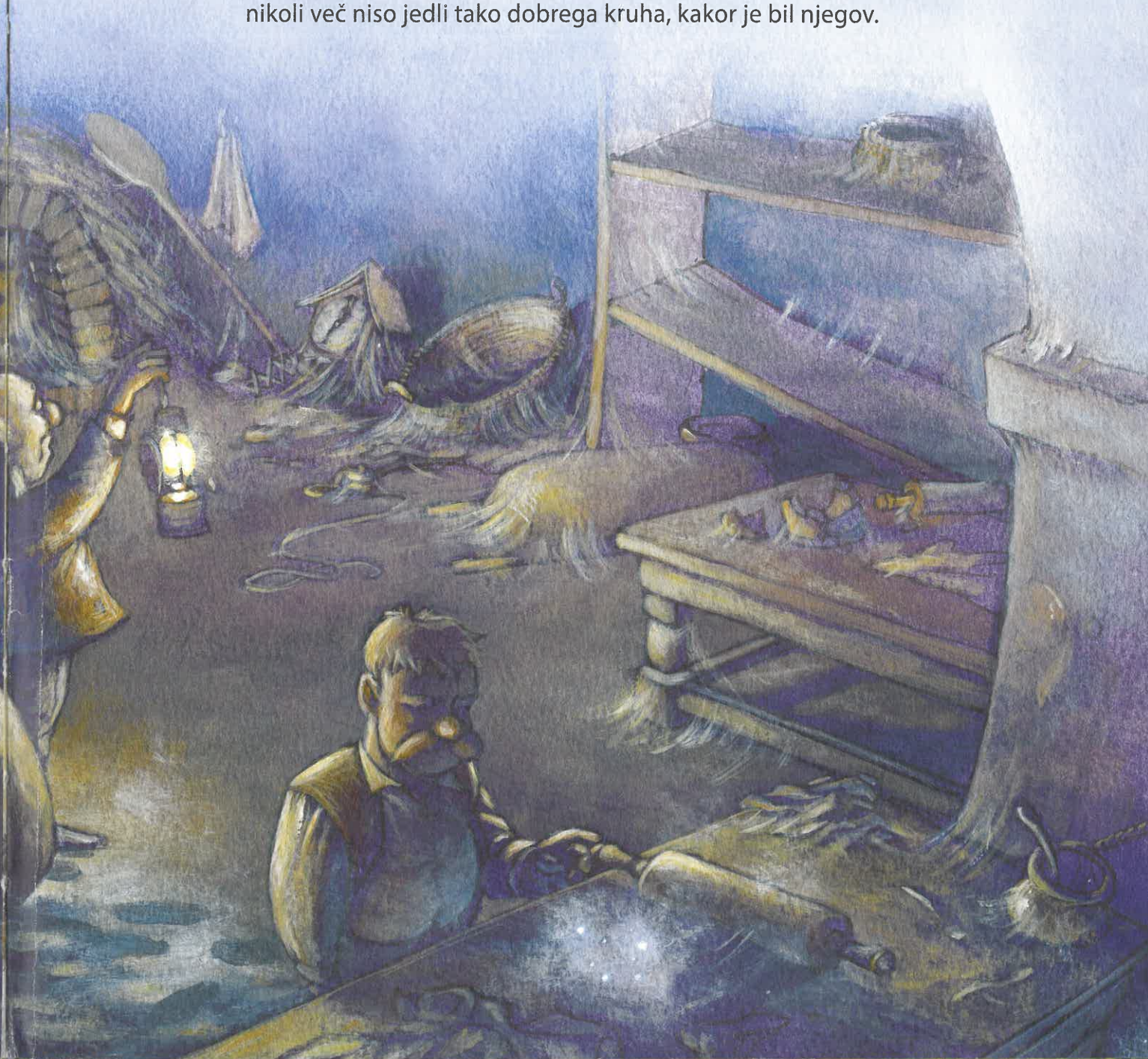
»Hej, Mišmaš,« je zaklical župan.

Odgovoril mu je samo odmev praznih sten.

Ljudje so se plašno spogledovali in majali z glavami.

Potem so se odločili, da se vrnejo.

Preiskali so vso hišo, a Mišmaša niso našli. Nikoli več ga niso videli in nikoli več niso jedli tako dobrega kruha, kakor je bil njegov.

Jaz pa vem, jaz pa vem,
kam je naš Mišmaš odšel.
Jaz pa vem, jaz pa vem,
pa nikomur ne povem!

To je vas, ki nihče
ji imena ne pozna,
tam je zdaj Mišmaš doma
in jaz grem tja!

Kajti tam, kjer ljudje
drugih v miru ne pustijo,
tam nikdar dolgo ne žive
TAKELE PRAVLJICE ...

Posvečeno Timi
in vsem drugim mucam,
ki so odšle od nas ...

Knjižnica

NAJML
MAKAROVIČ SVETLANA
Pekarna Mišmaš

OS HUDINJA CELJE

000011984

COBISS

Mladinska knjiga
ZALOŽBA

ISBN 978-86-11-14917-2

9 788611 149172

3 56 91